

Šireletša moreki

Hlokomela bašomi ba megala bao ba ithaopago go lebeledišiša kgwebišano le tirelo ya dikoloto. Se ga se sa dumelelwa!

Go eletšwa ka dikoloto

Go eletšwa ka dikoloto/Tebeledišišo ya dikoloto

Go eletšwa ka dikoloto ke tshepidišo le tirelo ya go tloša motho maimeng a dikoloto ka Afrika Borwa go ya ka Section 86 ya Molao wa bo setšhaba wa 34 wa ngwaga wa 2005 ka ge e lebeledišitšwe le go bewa gape ke (NCA). Tshepedišo ye maikemišetšo a yona ke go thuša batho bao ba wetšego dikolotong kudu ebile e le bareki bao ba tlaišegago ka dikoloto, ka go ba fa:

- Maele a tekanyetšo ya mašelang
- Dipoledišano le bathuši ba go fa mekitlana gore ba fokotše mašelang ge go lefelwa.
- Go thomološa sekoloto sa bona ka leswa.
- Go lebeledišiša matseno le tšhomišo ya mašelang.

Go tsena dikolotong go feta tekano ke eng?

Ke ge moreki a e fa moeletši wa tša dikoloto tshedimošo ya go laetša gore a ka se kgone go phetha ditshwanelo tša gagwe tša go patela kgwedi ka kgwedi go mokitlana woo a hweditšwego go tšwa go bathuši ba mekitlana.

Go tsena dikolotong go feta tekano ke eng?/ (over-indebtedness)?

- O tsene dikolotong go feta tekano ge:
- Ge tšhomišo ya gago ya tšhelete e feta letseno la goba wona mogolo wa gago wa kgwedi ka kgwedi.
  - O adima goba o kgopela tšhelete go patela dikoloto tše dingwe.
  - O šomiša karata ya gago ya mokitlana/goba mekgwa e mengwe ya go kgopela tšhelete go ka patela tše dingwe tša dikoloto, go reka dijo, go lefa tšhelete tša dikolo le dinyakwa tše dingwe gammogo le
  - Go tshediša go patela tšhupaletlotlo tše dingwe gore o kgone go lefa tše dingwe.

Ke mang woo a ka ingwadišetšago go hwetša maele ka tša dikoloto?

- Moreki yoo a šomago ebile a sokolelago go patela ditsh wanelo tša gagwe tša kgwedi ka kgwedi.
- Bareki bao ba nyalanego ka go abelana le go hlakanela dithoto tša bona (community of property) ba swanetše go ingwadišetša go boingwadišo bja go kopanelwa.

Ke mang a phethago tša go eletša ka dikoloto?

- Ke moeletši yoo a ingwadišetšego go Molao wa bo setšhaba woo o theilwego go tša mekitlana (National Credit Act) (NCR). Go netefatša gore moeletši wa dikoloto o ingwadišetše le NCR goba go hwetša moeletši wa dikoloto kgauswi le lefelo la gago, re kgopele o letšetše go **0860 627 627** goba tsena go **www.ncr.org.za**

A moreki o tla fiwa kotlo "Blacklist" ya go ba ka fase ga boeletši bja dikoloto?

Aowa. Moreki yoo a le go ka fase ga maele goba boeletši bja tša dikoloto o tla ba le seo se me laetšago boeletši bja gagwe bja dikoloto go phorofaeleng ya gagwe (bureaux profile). Se ga se lo se bošula, e fela e noba taetšo fela ya go laetša gore moreki o tsebišetšwe semmušo gore o ka gare ga dikoloto go feta tekano ebile o beilwe ka tlase ga go eletšwa ka tša dikoloto.

E ka ba moreki a ka kgona go fiwa mokitlana o mongwe ge a le ka tlase ga maele a tša dikoloto/boeletši bja dikoloto?

Aowa. Moreki yo a le go ka tlase ga boeletši bja tša dikoloto a ka se kgone go fiwa mokitlana.

A sekoloto sa moreki se tla tlogela go gola ka dinamane go mokitlaneng wa gagwe ge a beilwe ka tlase ga maele a tša dikoloto?

Aowa. Go gola ga dinamane ga go eme.

Go tšea lebaka le le ka kang gore moreki a be ka fase ga tša maele a dikoloto?

Moreki o tla ba ka fase ga maele a tša dikolotogo go fihla a

Molao wa bo setšhaba woo o theilwego go tša mekitlana (National Credit Act) e hlotleletša moeletši wa gago wa dikoloto go go fa setifikeiti sa go go phumula dikolotong ge o patetše dikoloto tša gago ka moka tša nakong e kopana ebile o šetše ka tšhupaletlotlo ya sekoloto sa ntlo, yeo e le go go tšatšikgwedi ya maleba go ya ka lenaneo la go beakanyolla.

fiwa setifikeiti sa go phumulwa ke moeletši wa dikoloto ge fela:

- Dikoloto tša nakong e kopana (e.g. dikoloto tša batho tša polokelo, tšhupaletlotlo ya kgwebo, karata tša mokitlana, etc.) di patetšwe ka moka; ebile ge e le gore
- Moreki o na le ntlo – ditefo tša ntlo di swanetše go ba nakong ya maleba ka go patelwa.

10

E ka ba go eletšwa ka dikoloto go swana le taolo ya dikoloto (Debt administration) goba bohloidi bja dikoloto?

Aowa

Taolo ya dikoloto	Ke mokgwa wa go iphumula sekolotong ka se malao, yeo e lekago go thuša moreki do patela dikoloto tša gagwe. Ge e le gore sekoloto sa gago ka moka se ka fase ga R50 000, o ka ingwadiša go taolo ya dikoloto (Debt administration), ka ge se se tla kgona go go thuša go patela dikoloto tša gago gannyane gannyane ka kgwedi. Tshepedišo e e laolwa ke Section 74 ya melao ya Kgoro ya Maseterata e se go NCA.
Bohloidi bja dikoloto	Ge o na le dikoloto tše dintšhi, o ka ingwadišetša go sekoloto se sengwe seo se tla hakanoy tšhago ditšhelete ka moka gore e be kelo/sekoloto se tee. Sekoloto se seswa se tla lefa dikoloto tše dingwe tša gago ebile o tlo ba le maikarabelo a go lefa kelo e tee go sekoloto se seswa ntle lego patela di kelo tše ntšhi tša go fapana.

NB: boeletši/ goba fiwa maele ka tša dikoloto ga se go lefa maetwana ge go ilwe boikhutšong goba mokgwa wa go boloka mašelang ka go patela batho ba go fa mekitlana tšhelete e nnyane. Ke mokgwa wa go tliša kalafo le thušo go bareki bao ba wetšego kudu mathateng a dikoloto.

11

Ditokelo tša bareki le maikarabelo a ka tlase ga boeletši bja dikoloto.

Ditokelo	Maikarabelo
Moreki o na le ditokelo tša go ingwadišetša boeletši bja dikoloto.	Moreki o na le boikarabelo bja go fa tshedimošo ya nnete yeo e feleletšego ka moka ka botlalo ge a ingwadišetša go kgopelo ya go fiwa maele ka tša dikoloto. (Debt Counselling)
	Moreki a ka ikgokaganya le NCR go netefatša tshedimošo ya moeletši goba go netefatša gore moeletši o ingwadišetše goba aowa.
Moreki o na le ditokelo tša go tseba kelo/tšhelete yeo a tla go go e lefa ka moka ya go fiwa maele ka tša dikoloto ge a ingwadišetšwa go thuša ka boeletši. Se se akaretša dikelo/ goba tšhelete ka moka tšeo di ngwadilego fase ka moka ka botlalo. O NA LE DITOKELO KA MOKA TŠA GO KGOPELA KELO/GOBA TŠHELETE YEO E FELELETŠEGO YEO O SWANETŠEGO GO E LEFA YA GO ELETŠWA KA TŠA DIKOLOTO LE GO HWETŠA TSHEDIMOŠO E KA MOKGWA WA GO NGWALWA.	Moreki o na le tokelo ya go netefatša gore o kwešiša gore tšhelete yeo e feleletšego ya go lefa moeletši wa tša dikoloto gore e tla dira tšhelete e ka kaang pele a ka saenela boingwadišo. O SEKE WA SAENELA BOINGWADIŠO GE O SE WA KWEŠIŠA!
Moreki o na le ditokelo tša go tsebišwa kgafetša ge go na le tšwelopele go kgopelo ya boingwadišo bja gagwe go tšwa go moeletši wa tša dikoloto.	Moreki o na le boikarabelo bja go šala ditlamorago tša kgopelo ya boingwadišo bja boeletši/go eletšwa ka tša mašelang kgafetša le go kgopela dipolelo go tšwa go moeletši wa tša mašelang.
Moreki o na le tokelo ya go ikgethela gore o tla lefa bjang kgwedi ka kgwedi go batho ba go fa mekitlana ge a sa le ka tlase ga go hwetša maele ka tša dikoloto goba gona go adima tšhelete.	Moreki o na le boikarabelo bja go netefatša gore o lefa kgwedi ka kgwedi ebile o tla fa bopaki bjo go moeletši wa tša dikoloto/go adima tšhelete.
A consumer has the right to transfer from one Debt Counsellor to another.	A consumer has the responsibility to make sure that the reasons for transferring to another Debt Counsellor are genuine so as to not abuse the process.

12

Mehola ya boeletši/maele a tša dikoloto?

- E go thuša go patela dikoloto tša gago
- Ga se wa swanela ke go adima mašelang gore o patele dikoloto tša gago
- Thoto ya gago e šireleditšwe
- Ga o sa hwetša megala go tšwa go batho ba go go fa mekitlana
- Go lefa go gabotse
- Ga gona fao o beelwago go felela gona ka tša dikoloto tša gago gore o be ka tlase ga boeletši/ goba fiwa maele ka tša dikoloto

Dintlha tša go ikgokaganya: Website: www.ncr.org.za
Nomoro ya go letšetša mogala: 0860 627 627